

RUM-ERMENİ-HOYBUN İŞBİRLİĞİ VE ANADOLU'DAKİ TOPLU MEZARLAR

Prof. Dr. AZMİ SÜSLÜ

Tarihte azınlıklara, kendi dininden, ırkından, kültüründen olmayanlara, kendi dilini konuşmayanlara Türkler kadar müsamahalı davranan tek bir millet gösterilemez. Bunun biri, Orta Asya'dan beri çeşitli iklimler ve zaman dilimleri içinde gelen, diğeri de İslâmiyetle kazanılan, mükemmelleşen iki ana kaynağı vardır. İster 1020, ister 1071, isterse 1461 veya 1571 olsun, bu hoşgörüyü Kafkaslar'da, Anadolu'da Kıbrıs'ta görmek, yaklaşık bin yıllık dönem içinde müşahede etmek, tavsik etmek mümkündür. Hatta, yine hiçbir millette görülemeyecek derecede, bu toleransın taşığını ve azınlıkların Türklerden çok daha fazla haklara sahip olduklarını, çoğaldıklarını, zenginleştiklerini, müreffehleştiklerini bile söylemek bir mübalağa olmayacaktır. Osmanlı Devleti'nin son ikiyüz yıl içindeki durumu buna bir örnek teşkil etmektedir.

Ancak, bütün bu toleransa, bazı batılı yazarların ifadesiyle aşırı toleransa karşılık, dünya tarihinde yine azınlıklardan en çok çeken, en fazla ihanete uğrayan, en çok katledilen millet te Türkler olmuştur.

Osmanlı Devleti yıkılmış, herkes yerlerine çekilmiş olmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti'nde de hâlâ bazı unsurların veya her seferinde olduğu gibi onlar adına bazı çevrelerin tezvirâtı devam etmektedir.

Daha seferberlik başlar başlamaz, başta Ermeniler ve Rumlar olmak üzere Osmanlı Devleti'ndeki azınlıklar, zaman zaman Doğu Anadolu'daki Kürt ve Arap aşiretlerini de tahrik, teşvik hatta tehdit etmek suretiyle, Ruslar, İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Yunanlılarla birlikte, hem cepheden, hem de cephe gerisinden düşmanla işbirliğine girmişlerdir. Bunlar, hem Birinci Dünya Savaşı, hem de Milli Mücadele sırasında cephede Türk askerine saldırmak, sabotajlar yapmak, casusluk yapmak veya sivil halka mezalim veya katliâm yapmak suretiyle faaliyet göstermişler yani ihanet etmişlerdir. Faaliyet sahaları, sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu değil, aynı zamanda Kuzey, Güney ve Batı Anadolu olmuştur. Devletin bu isyanlar, ihanetler karşısında aldığı tedbirler ise, savaş sırasında birçok devletin yaptığı gibi, onları yok etmek değil, sadece "tenkil etmek, sevk ve

iskân etmek" olmuştur¹. Buna rağmen olaylar durmamış ve 1,5 milyon Türk savaşlarda hayatlarını kaybederken, 1 milyon sivil halk ta, Lozan Antlaşması'nda ifade edildiği üzere, batılı devletler tarafından desteklenen azınlık çeteleri tarafından soykırıma tâbi tutulmuşlardır.

Bu faaliyetler, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra da Taşnak, Hınçak, Ramgavar, Kürt-Ermeni Hoybun ve Rum-Ermeni cemiyetleri veya çeteleri tarafından sürdürülmüştür. Böylece Hayat Meselesi, Musul-Kerkük-Süleymaniye Meselesi, Dersim İsyanı, diğer isyanlar ve günümüzdeki bazı terör hareketlerinde, Türk temsilcilerine karşı planlanan suikastlerde hep bu çetelerin veya cemiyetlerin ve batılı devletlerin rol oynadıkları görülmüştür.

Yaklaşık 70-80 yıldır devam eden bu olayları biz burada, başta T. C. Cumhurbaşkanlığı Arşivleri olmak üzere orijinal belgelerle ve kronolojik olarak gözler önüne sermeye çalışacağız.

Ermeni ve Rum çetelerinin Trabzon çevresindeki mezalim ve katliamlarıyla ilgili Genelkurmay ATASE Arşivi'nde bulunan yüzlerce belgeden 2 Şubat 1918 tarihinde Üçüncü Ordu-yu Humâyûn Kumandanlığı'na İkinci Kafkas Kolordusu Kumandanı Mirliva Şevki imzasıyla gönderilen "zâta mahsûs" yazıda "...Trabzon ve civarındaki Müslümanların tehlikede olduğu, mülhakâtta Rumların Trabzon'a toplanmalarına mukabil, kasabalar-daki Müslümanların da dağ köylerine kaçtıkları, 28.1.1918'te Gürcü, Ermeni ve Rumlardan mürekkep ikibin kişilik bir çetenin Polathâne kasabasını işgal ettikten sonra Polathâne Müslüman kadınların başlarını kestikten, yüzlerini parçaladıktan sonra, parçalara ayrılan erkek ve kadın cesetleriyle, muhtelif azalarını gayet galiz ve şeni' bir şekilde teşhir ettikleri ve yine Polathâne'nin 16 km. güneydoğusundaki Orus köyündeki Müslümanların Ermeni ve Rum çeteleri tarafından kâmilten katledildiği..." (Ekler: 1)² ifade edilmiştir.

Yine 12 Temmuz 1921 tarihinde Ankara Büyük Millet Meclisi Reisi Muhterem Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ne hitaben gönderilen "Mümtez" imzalı, Cumhurbaşkanlığı Arşivi'ndeki belgede, "...Alçak Yunanlılarla, yerli Ermeni ve Rum hâinlerinin gayr-i müsella Müslümanla-

¹ Bu dönemde Ermeniler için olduğu kadar onlarla birlikte veya ayrı olarak zararlı faaliyetleri görülen Rumların da zararsız bölgelere nakledildiklerini müşahade ediyoruz. Bkz. Dâhiliye Nezareti Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyyesi, Cemiyet-i Akvâm ve Türkiye'de Ermeni ve Rumlar, İstanbul, 1337, s. 16-17.

² T.C. Genelkurmay ATASE Arşivi, dolap 163, klasör 2697, dosya 440, fihrist 11-1-2.

ra yaptıkları fecâyîin her tasavvurun fevkinde olduğu, katliâmdan yüzlerce şehid-i meşhûdun ve gâiblerin olduğu, yangın ve yağmakârlığın pek müthiş olduğu..." ifade edilmiştir (Ekler: 2)³.

20 Nisan 1929 tarihinde Riyaset-i Cumhuriyet Kâtib-i Umumiliği'ne Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya imzasıyla gönderilen belgede ise, Beyrut'tan alınan istihbarata göre, eski Osmanlı Van Meb'ûsu Vahan Papasyan'ın Taşnak faaliyetlerini destekleyen Fransa tarafından Suriye'nin kuzeyinde Ermenilerle Kürtleri yerleştirmek ve teşkilatlandırmakla görevlendirildiği, yine İngiltere'nin de Taşnakları destekleyip bu faaliyetleri organize etmek için bölgeye askeri görevli gönderdikleri, teşekkül ettirilecek Kürt-Ermeni çeteleriyle Irak ve Suriye hududundan Türkiye'ye karşı faaliyete geçecekleri ve Suriye'deki Kürtlere komiteler kurdurulduğu" ifade edilmiştir (Ekler: 3)⁴.

Şubat 1931'de aynı imzayla gönderilen "mahrem" kayıtlı yazı ekinde Suriye'de müteşekkil Kürt-Ermeni Hoybun Komitesi'ne ait alâmet-i fârikanın fotoğrafı takdim kılınmıştır (Ekler: 4-a-b)⁵.

Bu belgelerde görüldüğü üzere, 1878'de Berlin Kongresi'nin 61. maddesine koyduktıkları hükümlerle Ermenileri Türklere, Kürtlere karşı korumayı ve Doğu Anadolu'da bir "Ermenistan" kurmayı amaçlayan batılı devletler, Birinci Dünya Savaşı sırasında Arapları Türklere karşı kışkırtarak "Büyük Arabistan" hayalini ortaya atmışlar, bu ikisinde de muvaffak olamayınca bu defa bir "Kürdistan" kurma hayaline kapılmışlardır. Bu amaçla da Taşnak ileri gelenlerine Kürtçede "benlik" manasına gelen "Hoybon" ve Ermenicede "Ermeni yurdu" manasına gelen "Haypun" kelimesini birleştirerek Hoybun (Indépendance) Kürt-Ermeni Cemiyeti'ni kurdurtmuşlardır. 1927-1930'lardaki T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşivi İstihbarat belgelerine, 11 Ekim 1930 tarihli Glarus Zeitung (Alman) gazetesine, 21 Ekim 1930 tarihli Fethü'l-Arab gazetesine, 2 Aralık 1930 tarihli Sehend (İran) gazetesine göre bu cemiyetin faaliyetleri şu şekilde sıralanmıştır: Kürtler, İngilizler tarafından teşvik edilmiş, silah, malzeme ve para yardımı yapılmıştır. İngiliz basını Cemiyet-i Akvam'ın müdahalesi için çalışmıştır. İranlılar harekâtın başında yardım etmişlerdir. Amacı ise, Türkiye ile Rusya arasına bir "Tampon Devlet" sokmak, Türkiye'yi iktisaden zayıf düşürmek, Türkiye'yi mukavemetsiz bırakıp İngiltere ile anlaşmaya sevk-

³ T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 1, kutu 5-2, dosya 12-2, fihrist 65.

⁴ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 6, kutu 60-1, dosya 65-1, fihrist 2/26, 2/4-6.

⁵ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 5, kutu 50-4, dosya 64, fihrist 2/9: 10.

mek, Doğu petrollerinden faydalanmak için Kürtleri elde etmek, Kürtlere her çeşit silah ve makinalı tüfek verip kendi menfaatleri için Kürt kanı döktürmek olmuştur⁶.

Yine 5 Eylül 1929'da Dâhiliye Vekâleti'nden Riyaset-i Cumhur Kâtib-i Umumiliğine gönderilen ve Ermeni Taşnak Komitesi'nin Paris'te yaptığı 2. Kongre kararlarını ihtiva eden "mahrem" raporda Kürt-Türk muharebâtının devam ettiği, Kürtlerin muzaffer olacağı, Süreyya Bey Bedirhan'ın Kürt ve Ermenilerle meskûn şehirlerde tahriklerde bulunduğu, Kürt-Ermeni işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiği, Rumların Kürtlerle ilgilendikleri, New York'ta çıkan Yunan National Herald gazetesinin Hoybun Komitesi'nin (resmi!) tebliğleriyle, Süreyya Bey Bedirhan'ın makalelerini neşrettiği, Türkiye aleyhinde propaganda yaptığı, Türkiye Reisi Cumhuru Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın muhtemelen Amerika'ya resmi bir ziyarette bulunacağı, Türkiye'deki Amerikan mektebelerini kapatan, Hıristiyan düşmanı olan (!) bu kişinin Amerika ziyaretine efkâr-ı umumiyenin tahammül edemeyeceği, milyonlarca Ermeni ve Rumu katletmiş (!) Türk Hükûmeti mensuplarının Amerika'ya kabul edilmemeleri gerektiği, hâricte emniyetini sağlayan Türkiye'nin son dört-beş yıl içinde dâhilde izleri kaybolmayacak inkılâplar yaptığı, geliştiği, Türklerin Anadolu'nun her tarafını dolduracak nüfusta olmadığından (?) Doğu Anadolu'nun Ermeni ve Kürtlere verilmesi gerektiği, Kürt meselesinin Ermeni meselesine bağlı olduğu, Şeyh Said isyanının Türk Hükûmeti'ne 100.000 Liraya ve 50.000 kişinin telefine sebep olduğu, trmandırılan yeni Kürt hareketinin Türkiye'ye daha büyük gailer açacağı, bu harekâta Ermenilerin yanısıra Lazların, Çerkezlerin, İtilâfçıların, Halifecilerin harekete geçirilmesinin lüzumlu olduğu, İstiklâl ümitlerini Türkiye'ye bağlanmış olan Gürcüler ve Azerilerin ve diğer Kafkas milletlerinin en büyük düşmanlarının sadece Rusya değil aynı zamanda Türkiye olduğu ifade edilmiştir (Ekler: 5-a-8)⁷.

15 Eylül 1937 tarihinde Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya imzasıyla ve "çok acele" kaydıyla Riyaset-i Cumhur Umumi Kâtipliği'ne gönderilen yazıda Irak'ın Zaho kazasından Türkiye'ye külliyetli miktarda silah ve cephane geçirildiği ve bunların Kürt Hoybun Cemiyeti adına Ermeni Taşnak Cemiyeti tarafından Kamışlı'daki Ermeni ve Kürtlerin yardımlarıyla tedarik edildiği ifade edilmiştir (Ekler: 6)⁸.

⁶ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 5, kutu 50-4, dosya 64, fihrist 2/7: 8; Sadi Kocaş, Tarih Boyunca Ermeniler ve Türk Ermeni İlişkileri, Ankara, 1967, 2. baskı, s. 264, 266.

⁷ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 6, kutu 61-2, dosya 63-1, fihrist 2/102 (2-7).

⁸ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 5, kutu 52-1, dosya 64-1, fihrist 6/37.

Son olarak zikredeceğimiz yine aynı mahrecli belgede ise, "Fransızların şimdiye kadarki çalışmalarının amacının Hoybuncu, Ermeni ve Süryanilerle Kürtleri kendilerine bağlayarak El-Cezire'de bir Hıristiyan ekseriyeti yaratmak, burayı kendi hâkimiyetine alarak Türkiye ile Suriye arasında bir "Etat Tampon" vücuda getirmek ve kendisine bağladığı bu unsurları icabına göre Suriye ve Türkiye'ye karşı kullanmak ve yine bu unsurların Türkiye'den çapulculuk ve hırsızlık yapmalarına göz yummak olduğu" ifade edilmiştir (Ekler: 7).

Musul, Kerkük, Süleymaniye Meselesi'nin Türkiye lehine halledilememesine rağmen, Hatay Meselesi onun lehine çözümlenmiştir, ama, Suriye ve Irak'ta dün olduğu gibi "Etat Tampon"lar yerine, bugün buralardaki Türklerle Anadolu Türklerinin irtibatını kesmek ve eşkiya gruplarını teşvik etmek üzere Zaho gibi stratejik yerlere silahlı Peşmergeler yerleştirilmiş, PKK. kampları kurdurulmuştur. Destekleyenler de Suriye, Irak, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum kesimi ve yine İngiltere, Fransa ve klasik dostlar Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'dir.

Bunlarla ilgili birçok belgeden konumuzla ilgili olan ve her yıl Nisan aylarında dünyanın her tarafında olduğu gibi özellikle Yunanistan'da yürütülen faaliyetlerden bir tanesini zikrederek konuyu bağlamak istiyoruz. İşte 17 Nisan 1991'de Atina'da yayınlanan ve Yunanistan gibi Kıbrıs Rum kesimi, Avrupa ve ABD'ndeki bazı siyasi gruplarca desteklenen Rizospastie gazetesindeki haber:

"Osmanlı tarafından 1915'te Ermenilerin trajik katliâmı, bu defa benzer dramatik şartlarda uluslararası gündem merkezine gelmektedir. Bu, Kürtlerin Saddam Hüseyin'in tanklarının önünde korku içinde kaçmakta olduğu Irak'taki trajik döneme rastlamaktadır.

Ermeni soykırımının 76. yıldönümü sebebiyle dün yabancı muhabirler derneği salonunda Ermeni halk hareketi tarafından basın toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıda Yunanistan'daki Ermenilerin Başpiskoposu Voskan KALPAKIAN, Ermeni soykırımının tanınması için partilerarası parlamento komisyonu temsilcileriyle konuşmuş ve bahsekonu komisyonun, Ermeni soykırımının Yunan Parlamentosu tarafından kabul edilmesi için aldığı insiyatiflere değinmişlerdir. Diğer konuşmacılar Andreas Lentakis (Sol Koalisyon), Konstantinos Karamanlis, Theodoros Kassimis (YDP) ve Stelias Papatthemelis (PASOK)'dir.

Basın mensuplarına dağıtılan dökümanda, 1915-1922 dönemi soykırımının, Ermeni halkının üçbin yıllık tarihinin en dehşet verici sahifesi ol-

duğu, 2 milyon ölüden (o zamanki Ermeni nüfusunun yüzde 50'si) başka hesap edilemeyen maddi ve kültürel zararlar meydana geldiği ve herşeyden önemlisi de bu hareketin, Türk işgalinde bulunan Batı Ermenistan'ın Ermeni nüfustan başka Türkiye, uluslararası toplumun müsamahası ile başka halklar mesela Kürt ve Kıbrıs halklarına karşı yeni cinayetler işlemeye devam etmektedir. Buna paralel olarak, Atlantik aşırı patronlarının belirttiği gibi, Türkiye, yeni düzende bölgenin jandarması rolünü üstlenmeye hazırlanmaktadır. Yunanistan, Pantürkizmin nişangâhında, tamamen öncelikli ilk hedef olarak bulunmaktadır. "Azınlık", "Ege" sorunları ve Azerilerin Ankara tarafından patronajı Türk idaresinin siyasi hedefinin sarıh örneğini teşkil etmektedir, denilmektedir.

Bölgede, Ermeni halk için "Soykırım Dosyası" kapanmamıştır. Kendilerine karşı işlenen kesin cinayetten birkaç yıl sonra Ermeniler, tarihi topraklarının küçük bir parçasında, bugünkü Ermeni Cumhuriyeti'nde, kendi vatanlarını kurmuşlardır. Tarihi topraklarının bu küçücük parçasında Ermenilerin yaşaması, soykırımın başarısızlığı anlamını da taşımaktadır. Ermeni Cumhuriyeti'ndeki üçbuçuk milyon ile gurbette yaşayan üç milyon Ermeni tek ses ve tek ruhla, haklarını istemektedirler, denilmektedir.

Yunan Parlamentosu'nun 152 milletvekili tarafından imzalanan ve açıklanan kararında, diğerleri meyanında,

BM.'den, BM. Anayasası ve organlarının faaliyet alanlarındaki bütün önlemleri almasını ve bu suretle de,

— Türk Devleti'ne karşı, Ermeni milleti aleyhine işlediği soykırım nedeniyle müeyyideler koymasını;

— Türkiye tarafından, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin büyük bir bölümünün işgaline son verilmesini ve Kürt halkına karşı uyguladığı tahammül edilmez siyasi ve kültürel baskıların durdurulmasını sağlanmasını istiyoruz, ifadeleri yer almıştır.

Anadolu'daki Toplu Mezarlar:

Tebliğimizin başında yeryüzünde azınlıklara en çok hak tanıyan milletin Türkler olmasına rağmen, onlardan en çok çeken, en çok eziyet gören, katledilen milletin de Türkler olduğunu belirtmiştik. Kaskaslar'da, Trakya'da, Kıbrıs'ta olduğu gibi bugün Anadolu'nun doğusunda Ermeniler, batısında da onlarla birlikte Rumlar tarafından katledilmiş olan Türklere âit yüzlerce toplu mezar bulunmaktadır. Bunlardan Trakya, Kıb-

ris ve Kafkaslar'dakilerle ilgili bazı araştırmalar yapılmıştır. Yine, Rumlar ve onları destekleyen Ermenilerin yaptığı mezalim ve soykırımla ilgili bazı araştırmalar da yapılmış olmakla birlikte, Batı Anadolu'daki toplu mezar mahalleri üzerinde hemen hemen hiç araştırma yapılmamıştır.

Son yıllarda, sürekli olarak ve ısrarla Avrupa ve ABD Parlamentolarında gündeme getirilen sözde Ermeni "soykırım karar tasarıları"na cevap vermek ve Lozan'da Lord Curzon'un tavsiyesiyle bir kenara bırakılan 1 milyon Müslüman Türk'ün kan bedelini "bakar kör" hâline gelen bazı çevrelere duyurmak üzere, Doğu Anadolu'da birçok araştırma yapılmış ve 200'ün üzerinde toplu mezar mahalli tesbit edilmiştir.

Arşivler, yerli-yabancı müracaat eserleri ve olayları bizzat görmüş, yaşamış olan Gazilerle yapılan mülâkâtlardan sonra yerli-yabancı ilim adamları, basın-yayın mensupları, canlı şâhitler ve mahalli halkın huzurunda Erzurum'da Temmuz 1986 ve Ekim 1988'de iki, Kars'ta Mart 1986 ve Haziran 1991'de iki, Van'da Temmuz 1986 ve Nisan 1990'da iki olmak üzere toplam altı toplu mezar mahalli açılmıştır. Çıkan binlerce iskeletle, bulguların hepsinin de Türklere âit olduğu yerli-yabancı Tarihçi, Arkeolog ve Antropologlar tarafından isbat edilmiştir. Bunlar, delilleri ve kaynaklarıyla birlikte Erzurum, Kars ve Van'daki "Katliâm Seksiyonları"nda birer ibret levhası hâlinde sergilenmektedir.

Temennimiz, bu toplantıdan çıkacak bilimsel gerçeklerden de hız alarak, Batı Anadolu ve Kıbrıs'ta da benzer tarihi, arkeolojik ve antropolojik araştırmaların yapılması ve sonuçlarının yerli-yabancı kamuoyuna teşhir edilmesidir. İşte bu şekilde Ermeni iddiaları konusunda ulaşılan başarıya Kıbrıs ve Batı Anadolu'daki Rum-Yunan iddialarında da ulaşılmış ve klasik müdafaadan taarruza geçilmiş olacaktır. Böylece Türkiye, "reaksiyoner" değil, "aksiyoner" pozisyona yani "haklı" duruma geçecektir.

Türk Tarih Kurumu

وکیل حربی لایحه نویسی
شماره

شماره

ایستیار و دستگیریه قضاخانه

شماره ۹۷۵

تاریخ

شماره پرونده
۹۹/۵/۴

تاریخ
۱۳۵۴
۱۳۵۴

- ۱- ۹۹/۱/۱۱ تاریخ ۸۹ دودولو تفرقه بچه دشمه طرفه سوواید لیکه عصه ایینه یوزبای ایلیکم اندی ۸۸ د ۹۹/۱/۱۱ تاریخه وقفه کیرک ۴ : ۹ کیسونه خوب شوقیه کی دودولک قریبندن اوج ایلی- یازمده .
- بوندون برین ۹۹/۵/۱۱ تاریخه چاسوقله دشمه طرفه سوواید لیکه اولون فرقه قضاکی ادرکلا لیک اعیان ضابطه دیکه سؤقت اذینک سوره قیام اولون لار و . . . بونکولور و . . . دوشمه موخو مصلحه قورمقده .
- دیکر ایک توبه مخدایک حدیثه برودجانی عصه اولور :
- ۲- یوزبایانه سرقده وکزه منقب اولون قند ودهی سرقده سولورتک خیرلرینه خاسی ادرمه طوبیه دملدی قضاکی آنتی ادر اقمده ودر .
- بروس برودی خیریه خیرینه وکزه منقب اولون اکتیف ودهی منقب دملدی .
- ۳- ۹۹/۱/۱۱ ده برودی طوبیه وی قورمق سرقده منقب ودهی دملدی ودهی دملدی خیریه کی اقامه سرقده قضاکی آنتی ادر اقمده دیمده طربزونه عدوت ایتورد .
- ۴- اقی اباد قضاخانه منقفاشته کی - دودکاملدی طربزونه چکلمشور .
- طربزونه بیک زیاده خندق و . . . و . . .
- طربزونه دچلا - یازمکه ایستار بیک زیاده خیرلرینه منقب ودر .
- منقفاشته کی - دودکاملدی طربزونه طوبیه خیرلرینه منقب ؛ قند ودهی منقفاشته کی خیرلرینه خایمقده ودر .
- ۵- ۹۹/۱/۱۱ ده کورچم ایلی ودر اولون مرکب ایک بیک کیشیک بوجین یوزبایانه قضاکی استکلاتیه وادجه وده چادرلر قورمده و یوزبایانه منقفاشته منقبیه خیرلرینه

وکیل محرمه لایحه
نومرد

محرمه

1	4-2571
2	56
3	11-2

قول عام ایتمه . . .

سیاهه قاریندانک باشیری کسره ؛ یوزلریک یایچه لده شله ؛ داکمه لده خاویلوقه یایچیلان
جساریک داعضای تحفوقلری خاییه قویله و شیخ بر حوضه شه قسره ایتمه لده . . .

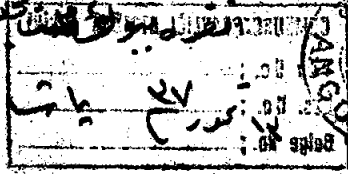
2 - 11/1/1999 کیجه یی یوزمانه دله ادولتی کیلورمه . خوب شرفینده کی اولدی قریبی
ایسی و درج ییلار نه تک مرکب برتوقه طرفینه یایچیلیمه و بنده ایتمه قویله عام ایتمه . . .

ایکی قسما قویله و برتوقه یایچیلیمه
شیک

Ek 1-b

Türk Tarih Kurumu

نعمتی محترم حضرتعالی

بیتنا

از مینه مواصن اندم آجاوه بو نامیدله بولی ارمی و بوم
ماندیند بومس کسمنده بایقوری نجایلو که تصور
حوق در قلماصده بون لوجو شهید مشهور و خانی
موقدر بانقیده و بانجما لرنک مدکسه و انبزه شاهی
موسیوره لور و ترجماننا قیاس قضاکی احمد و قالیله
سمندر هیاتدنه بو انبی لانه مدیونده عصفه و وحیدانه
ات بیوک خدای لقا ایفا انجدر در سنم غرضن بول
هیات و خانی مجبولدر و صد شکرانه و تقطعات ابرم اعتر

A	7-7
D	18-2
F	65

منا 29

اراضه
۷۱ ۷۱ ۷۱

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI

Yer No. : _____

Dos. No. : _____

Ves.ka No. : 2150

Azmi Süsti

T. C.
DAHLİYE VEKÂLETİ
Umum Jandarma
KUMANDANLIĞI
S. 3 Ka. 1
#4026

ANKARA
21-4-1929

IV-16-b
62
F 2-4

Riyaseti umumhur kâtibi umumiliğine

Ermeni Taşnak fırkası ile Kürtlerin Suriyedeki faali-
yetlerine dair. Beruttan alınan malûmat sureti leffen takdim
kılınıdı efendim

M. R.

Dahiliye vekili

E.

24-IV-1929

M.

Türk Tarih Kurumu
3
1201 S. 1044

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİ
Def. No. :
Em. No. :
Vesika No. :

A

Cevaplarda Şube ve Kısm numrularının dâire mevrûdur

Ek 3-a

T.C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
Umum Jandarma
KUMANDANLIĞI

S Ü R E T

ANKARA
- - 929

Ş. Ka.

IV-4-b
65
F 25

1) Serkis Kadriyanın (Hiçak fırkası erkânından) katli Üze-
rine derdest edilen Tağnaklar kâmilen tahliye edilmişlerdir .
Sabık Van meb'usu Vahan Papasyanın evrakı meyanında ,Amerikadaki
Tağnak merkezi umumiyesiyle taati edilen şayanı dikkat evrak meve-
uttur . Bu muhaberattan anlaşılacağı vechile Tağnaklar şimali
Suryede yani Türk hududu mintakasında külliyetli miktarda Ermeni
muhacirleri yerleştirmek ve bu suretle şimali Surye de bir nevi
(Ermeni ocağı) tesis ederek , Kürtlerle daimi surette teğriki me-
sai etmek maksadını takip etmektedirler . Hatta bu hususta Kürt-
lerle Tağnaklar arasında bir de itilâf aktedilmiştir .

2) Vahan Papasyanın üzerinde 5000 dolar zuhur etmiştir . Bun-
dan mada Suryeye muvazaletinden sonra bir ay zarfında 4000 Dolar
sarfettiği de bankadan tahkik edilmiştir . Papasyan vilâyati şar-
kıye işlerinde mutahassıs addedildiği için Suryede teşkilât vüode
ketirmek üzere buraya gönderilmiştir . Esasen kendisi de ilk ifa-
desinde aynen demiştir ki :(Kadriyanın katlinden katiyen malûma-
tim yoktur . Ben Tağnak fırkası tarafından Suryede teşkilât yapmak
ve Türk hududunda Ermeni muhacirleri yerleştirmek için buraya gün-
derilâim . Fransa hükümeti faaliyetinden ve bana tevdi edilen va-
rdıktan haberdardır . Fazla bir şey söyleyemem . Arzu ederseniz
Hariciye nezaretinden sorabilirsiniz .)
Bu beyanattan anlaşılacağına göre , Fransız hükümeti Tağnak faali-
yetine muvafakat etmiştir .

3) Diğer taraftan İngilizlerin de Tağnaklara muzaheret ettiği
aşikârdır . Bir kaç gün evvel Beruta Peterson namında bir İngiliz
yüzbağısı muvazalat etti . Mumaileyh , Beruta gelir gelmez Vahan
Papasyanı , Hadisyanı diğer Tağnak rüesasını aramış ve saatlarca
bunlarla görüşmüştür . Yüzbağısı Peterson Fransız fevkalâde komiser-
liği erkânından binbağısı Burniyenin refakatında olarak şimali Surye-
ye hareket etmiştir . Bunlara Antâkya mebisus Derkalosetyan dahi
iftirâk ve refakat eylemiştir .
Elyevm Antâkya ve İskenderun havalisinde tetkikatta bulunmaktadır-
lar Mahalli gazeteler bu seyahatin Ermeni muhacirlerinin iskânı
mesalesiyle alâkadar olduğunu yazmaktadırlar .

4) Devran eden bir rivayete göre Suryeye iltica eden Kürtler-
den , Ermenilerden ve sair firarilerden mürekkep çeteler teşkil
edilecek ve bu çeteler Surye ile Irak hududu mintakalarında Tür-
kiyeye karşı faaliyete geçecektir .

Cevaplarda Şube ve Rızım numaralarını derst mercurdur

MURŞAKKANLIĞI ARK.
MURŞAKKANLIĞI ARK.
MURŞAKKANLIĞI ARK.

Azmi Süslü

T. C.
DARİLİYE VEKÂLETİ
Umum Jandarma
KUMANDANLIĞI

Ş. Ks.

Je _____

ANKARA

- - 929

A	12-k-b
D	65
F	2-b

Kürtler : Suryenin muhtelif şehirlerinde komita teşkilâtı vücade getirmekle megguldürler . Taşnaklar her tarafta Kürtlere azami muzaheret ve muavenet göstermektedirler .
Yakında Kürt komitası tarafından Halepte bir gazete negredilecektir . Kürtler bu hüsusta hükümete muracaat eylemişlerdir .

Aslıyan ayınıdır . 20/4/1929

Türk Tarih Kurumu

Cevaplarda Şube ve Kurum numaralarının dersi merodur

Ek 3-c

12/931

Ekler: 4-a

T. C.

DAHİLİYE VKALETİ

Emniyet Umumiyeye Umum Müdürlüğü

İT/B.İ

İ

U 197

R. C. Kâ Umumlığına

Yazın No:	
Dos. No:	
Vasıta No:	

Mahremdir

Surîyede müteşekkil Kürt ve Ermeni hoybên komitesine ait
alâmeti-farîkâhîni fotografisi leffen takdim kılınmıştır efendim.

IV-16-a
64
2-9

Dahiliye Vekili .

C. Hady

S. Kalya

3

940

em. t.

Türk

10

Azmi Süsü

Tarih

A	IV / 6 - 2
D	64
F	2 - 10

Ek 4-b

T.C.
DAHLİYE VEKÂLETİ
Emniyet Umumî Müdürlüğü
Şube Birimlik
Husulî 2482/754
Umumî

A 17-16-6
B 15
F 2-4

57 8 / 1929

Riyasetcumhuru Katibi Umumîliğine

Mahrem

m. 6

Ermeni Tağnak Komitesinin Pariste inikat eden II in
ci kongresinde müzakere ve memleketimize ta'lik edem mesail —
hakkında olıs edilen malîyatı mübeyyin rapor sureti leffan tak-
dim olundu efendim.

Dahiliye vekili

Amir

Cemil

m.
A. H. H.

2188

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ
Yer No. : _____
Ş. A. No. : _____
Tesk. No. : _____

Türk Tarih

Ab. Vahit Bu belge parlatılmak üzere emniyet umumî müdürlüğüne ait olarak kabul edilir ve muhafazasına özetli olarak alınmıştır.

T.C.
SAHİLİYE VEKÂLETİ
Emniyet Umum Müdürlüğü
Şube
Hususi
Umumi

A 11-16-6
D 65
F 2-8

LÜ. HURHAŞANLIĞI ARŞİVİ
Yar. No. :
Dok. No. :
Vesika No. :

Tağnak kongresinde müzakere edilen siyasi
mesail.

Amerika muhabirinin yazıyor .
Ahiran Parieta in'ikat eden II inci Tağnak kongresine iştirakede
Amerika muhabirlerini avdet etmişlerdi. Muhabirlerden Hoyronik
gasetesi ser muharriri Hopen Tarpinyun gasetesinde , Kopernik Ta
ndareiyun ile Vahaken Kirboyan ise alefi nutuklarla kongrada ve
fılan muharreratı isah ve müdafaa ediyorlar . Bu münasebetle Bam
gavar gaseteleri bahta Bostonda müntezir Baykar gasetesi olmak --
ütre kongranın muharreratını şiddetle tenkit ediyorlar ve Tağnak
ların , tarihin acı derelerinden zerre kadar istifade etmiyerek
al'an gergülaest arkasında kosmakta olduklarına kayt ediyorlar .
Bu hususta leh vealeyhte yazılan şeyanı di kat makaleleri kâmi
len size gündereceğim. Tağnakların makale ve nutuklarından anla
ıldığı veçhile Ermeni - Kürt teğriki mesaisine bilhassa ehemmi
yet verilecektir. Esasen Süreyya bey Bedirhan dahi son zamanlar
da yeniden faaliyet göstermeğe başlamış olup Kürtler ve Ermeni
lerle meahün şehirleri tekrar siyarete çıkmıştır . Diğer taraf
tan Hedion komitası da müntasaman tebliği resimler neşrederek ,
vilâyatı çarkıyede Kürtlerle Türkler arasında muharebatın halen
devam ettiğinden ve Kürt muzafferiyetinden bahsederek Hoyton ko
mitasına yani azalar kaydına çağlıyorlar. Son zamanlarda başı
Bum gaseteleri dahi Kürt mes'alesiyle istigal etmeğe başlamış
lardır . Bilhassa Nevyorkta müntezir ve Yunanlıların neşiri ef
kârı olan (Nasyonel Herald) gasetesi Hoyton komitasının tebliği
resimlerini müntasaman neşretmeğe mekle beraber Süreyya bey Be
dirhanın makalelerini derçeylemektedir . Diğer taraftan meahür
gasete Türkiye aleyhinde dahi daima propaganda yapmaktadır. Ni
tekim, 2 hasiran tarihli mühasında Türkiye râisi emshuru Gâsi
Mustafa Kemal paşanın yakında Amerikaya siyarete etmek niyetinde
bulduğundan bahsederek Amerikan mekteplerini seddeden ve

Çarabca yazılacak muharrerata ahi oldığı şube tarih ve numarasının derci rica olunur dır.

T.C.
MILLİYE VEKÂLETİ
Mühür Umumi Müdürlüğü

Şube _____
Hususi _____
Umumi _____

A JV.16-b
D 65
F 2-9

2

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ
Yer No. : _____
Dos. No. : _____
Vesika No. : _____

Amerikalılara karşı haşmane hissiyat perverde eden Hıristiyan -
dışmanı bir reclin Amerikayı siyaretine efkârı ummiyenin tahom
mül edemiyeceğini yazmıştır. Yunan gazetesi alyevm Amerikada bu-
lunan sihiye vekili Refik beye karşı makanzatı resmîyenin göste-
rdiği küsmü kabulü de şiddetle tenkit ederek milyonlarca Ermeni
ve Rum katletmiş olan Türk hükümetinin mümessillerinin Amerika-
ya kabul edilmemeleri lâzımgeldiğini yazıyor ve firaatten istifa-
fede ederek Türkiye ve Türk inkılâbı hakkında gayrı müsait ma-
lûmat neşretmektedir. Rumlara buradaki faaliyeti sizi alâkadâr
ederse ayrıca tafsilât yazarım. Gündün en mühim mes'alesini teş-
kil eden Taşnak kongresinde müzakere edilen siyasi mesele hakika
da Taşnak fırkası merkezî umumiî esaslarından ve Ermenistanın -
sabah baş vekili Simon Vramyan tarafından (Troşak) gazetesinde -
neşredilen makaleyi leffen gönderiyorum . Bu makale kongre tara-
findan neşredilen beyannamenin bilimum muhalim noktalarını ten-
vir etmek itibarıyla büyük bir ehemmiyeti haizdir .

(Vramyanın makalesi)

Önceki kongreye nisbeten Taşnak fırkasının II inci kongresi de-
ha münnit şerait tahtında in'ikat etti. Ermeni ve beynelmilal ha-
yatta esaslı hiç bir tebeddülât suhur etmemekle beraber düveli
muasama münebatında siyasi yeni ufuklar açan mühim hadiseler
baş göstermişti . Her şeyden evvel dört sene evalkine nisbeten
umumi sülh bir kat daha takviye edilmiş ve büyük hasmımız olan
Bolşevik hükümeti de her taraftan mağlûbiyetlere uğar olmuştur
Avrupada , Asyada olduğu gibi Türkiyede dahi Soviyetlerin mufa-
su tedricen gaybolmakta olup son seneler zarfında Türkiyede Rus
yanın mufasundan tazemen kurtulmak ve Avrupağa daha fazla yak-
laşmak temayülâtı görülmektedir. Bu harisf mağlûbiyetler netice
sinde Moskova'da dahilî ihtilâfat baş göstermiş ve nihayet Troş-
kini teb'idine karar verilmiştir .

Çevreden yazılacak maharette alt ödeğe şube tarih ve numarasına dârci rica olunur şikâid.

T.C.
DİŞİŞLERİ VEKÂLETİ
Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

19-12-0
D 65
F 2-10

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ
Yer No. :
Dos. No. :
Vesika No. :

Sıra

Hesap

Ünvan

3

Komünist farkasının ikiye ayrılması ve Rusya'da zühür eden dahi-
li ihtilâfât Rusyanın boynolmülel vaziyeti üzerine büyük bir te-
sir icra etmektedir. En baris münasibine bilhassa Türkiyede te-
sadüf edebiliriz. Türkiyede her nevi komünist harekâtı şiddetle
tenkil edilmesine rağmen (Müttefik) Rusya hiç bir şey yapamaz
tedir. Bundan mada Türk hükümeti Rusya ile dostane münasebatı-
nı kat etmeden garba yaklaşmakta ve Avrupa vastasiyle (şimali -
tehlükeye karşı) vatanının selâmetini temine çalışıyor. Son düri
beş sene zarfında Türkiye yeni hükümetini ielah etmek üzere bü-
yük gayretler sarfetti. Harici sahada elde ettiği bir takım mu-
vaffakayyetlerle hudutlarının emniyetini temin eyledi. Dahilde
dahi gayanı dikkat ve ehemmiyetini yeni yeni komünistlerle inkılâbî bir -
kat daha takviye etti. Türkiyenin istikbalı ve mukadderatı ne
olursa olsun bu inkılâplar Türk hayatında gaybolmıyacak işler -
barakacaktır. Türk hudutlarının deyişmesi bizim için ezzemdir.
Ve hadise gayeye doğru ilerliyor. Türk ahaliisi hali hazırdaki
Türkiyeyi doldurabilecek miktarda değildir. Garbi anadoluyu Tür-
klilerle doldürmek mümkün olsa bile şarki Anadolu boş kalaca-
ktır. Oralarda Türk yoktur. Havalisi mealdire Ermeniler ve Kürtle-
re aittir. Bu toprakların asıl sahipleri berhayat olup hakla-
larından feragat etmek istemiyorlar. Ermeniler Soviyet idaresi -
tahtında yaşadıklarından dolayı haklarından bahsedemiyorlar.
Buna mukabil Kürt milleti artık uyamaş olup millî talibâtını
talap ediyor. Hali hazırdaki vaziyetle Kürt hareketi Türkiye -
 için bir yeniliktir. Her hangi bir Kürt aşiret reisi mes'alesi
 yerine (Mür Kürdistan teşkilâtı) sukur etmiştir. Kürtler siya-
 sı faaliyete başlamaş olup hiç bir kuvvet artık onları durdura-
 mas. Diğer taraftan Kürt mes'alesi yakından Ermeni mes'alesine
 merbuttur. İki milletin vatan ve hayata yekdiğerine yakından -

Çevresiz yazılacak muharreratın alt ödeğe saba tarih ve numarasına derci rica olunur ştedim.

VERGİ VE KURUM MÜDÜRLÜĞÜ

Sube
 Hasus
 Umumi

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ
 Yer No. :
 Dos. No. :
 Vaskı No. :

merbut olduğu için Ermeniler Kürt uyanış hareketine azami surette teşahhüt ediyor ve edeceklerdir . Esasen bundan dolayıdır ki Türk hükümeti Kürt hareketinden dışarı endişe oluyor hatta korkuyor çünkü bir şeyh Sait isyanı (50 000) kişinin telefina ve (100 000) liraya mal oldu . Halbuki mantazak surette inkişaf eden yeni Kürt hareketi gımdiden kağıt kabil olmayan mühim hadiselere sebebiyet verebilir . Türkiyeden bahsederken bu günkü idare den memnun olmayan Aşları, Çerkesleri de unutmamalıdır . Esasen itilâfçılar , halifeciler ve yüz ellilikler bu anasirden , azami istifade ediyorlar . Bunlar meyazında basıları günün birinde Türkiyede mevki iktidara geçeceklerini ümit ediyor , basılarında mevki iktidarı ele geçirmek ve idarei hazırayı iskat etmek usre fi'li teşebbüsatta bulunuyorlar . Diğer taraftan Halk fırkasının dahi yokmuş anasirden müteşekkil olmadığı da nazarı itibara alınacak diğer mühim bir noktadır . Fırka dahilinde dahi hoşnutsuzluklar ve ihtilâflar mevcuttur . Bütün bu hadiseler an trika ve nifak için müsait zemîn hasırlanmaktadır . Heynelmile bir dahilî siyaset umumî vaziyeti umum usadıya tetkik ederek , II inci Taşnak kongresi , fırkanın müstakbel hattı hareketini tesbit eyledi . Bu kararların bağında Ermenistan hakkında varılan karardır . Bu karar mucibinde Taşnak fırkasının en esaslı maksat ve gayesi müstakıl , hür , müttehit Ermenistanı vücude getirmekten ibaret olacaktır . Müstakıl ve müttehit Ermenistan projesinin en büyük düğmanı dün olduğu gibi bu gün dahi Türkiye dir . Geçirdiği siyasî ve içtinaî her nevi inkılaplara rağmen Türk hükümeti Ermeni milletinin mahkûk matalibatına karşı daima aynı itilâfçısı hattı hareket ve siyaseti takip etmektedir . Hiç şüphesiz ki Türkiye (Pan Türkizm) siyaseti takip etti kçe Ermeni milletinin maddî mevcudiyetine ve siyasî gayelerine

Cevaben yazılacak mukararata aktir olduğu sube tarih ve numarasına dergi dizi olumir emildir.

T.C.
VALİLİYE VEKÂLETİ
Sanayiye Umumî Müdürlüğü
Şube
Husulî
Umumî

IV-16-b

D	6
F	2-12

5

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI
Yar. No. :
Dos. No. :
Vekalet No. :

büyük bir tohlike teşkil etmektedir . Bundan dolıyadır ki , Taşnak fırkası her sahada ve her vasta ile Türkiyeye karşı mücadele ye devam etmek vazifesini deruhte etmektedir. Bu mücadele Ermeni arzusilerinin Ermenilere iade edilmedikçe ve Ermeni sınıflı gayelerine karşı muhasebata nihayet verilmedikçe devam oluncaktır. Bu mücadele esnasında her vastadan her fırsattan istifade edecekmiş. Bu itibarla Türklerle ve Türkiya projelerine muhalif olan bilumum anarşist ve tevehhülkar bizim tabii mütefiklerimizmiş addolunmalıdır. Türkiye tarafından Ermeni hükümetinin tanıdığı gün , Türk - Ermeni münasebeti dahi tobeddüllüğe uğrayacak ve o gün - Türk ve Ermeni milleti için mes'ut bir gün olacaktır. Türkiyeye karşı mücadele yolunda Taşnak fırkası bilhassa Lessa mahedenemesinin akidinden sonra Türkiyanın dahilî hayatında mühim bir amil teşkil eden Kürt umurunu nazarı dikkatten gaybedemesi, Kürt milletinin itihâlî mücadelesi Türkiyeye karşı tevoh edilmiştir çünkü Kürdistan hürriyetinin anahtarı Türkiyededir bu vadede Kürt ve Ermeni menafii birleşmekte olduğu cihetle bu iki milletin bilumum kuvvet ve teşkilatları ittihat ederek müttelit - bir cephe teşkil etmek mecburiyetinde bulunuyorlar. Bu cephe münhasıran Türkiyeye karşı tevoh edilmiş olacak ve İran ile Irak hudutları dahiline kadar tevessül etmeyecektir . Ermeni noktai - nazarına göre İran ile Irak dest kuvvetler olup bunlara karşı - her hangi hasmane hareketten sarfı nazar etmek lâzımdır . Şaynı mecrubiyettir ki , Kürt rüesası dahi fırkamasız bu hususta ki noktai nazarını aynı kabul etmemiştir . Bu hususta müteadiyen sarfı mesai etmek mecburiyetinde bulunuyoruz . Çünkü Türkler ile Bolşevikler İngiliz menafiiini haleldar etmek üzere İran ve Iraktan Kürtleri alel olarak istimal etmek teşebbüslerinde - bulunuyorlar. Müttelit ve müstakal Ermenistanın diğer büyük düşmanı Soviyet Rusya'sıdır.

Cevaben yazılacak muharrirata alt oldeğe şube tarih ve emsalsizine derzi rica olunur şimdiki.

HALİYE VEKÂLETİ
Emniyet Umumî Müdürlüğü

Şube

Hesab

Umumî

U 65
F 2-10

6

Bu itibarla Bolşevik idaresine karşı Rus milleti tarafından idare edilen müdahaleye karşı tevaccühat beklıyoruz . Ancak Bolşevik idaresinin salutu yalnız Rus milleti tarafından temin edilmelidir. Harif her hangi bir müdahale Bolşevik idaresinin takviyesine mecburiyet verecektir . Ermenistan komşularından Gürcistan ve Azerbaycan ile münasebatı dostane perverde ediyoruz ancak komşularımızın siyasi faaliyetleri esnasında şahsi menfaatler takip ederek Ermeni menafitini nazara itibara bile almak istemiyorlar . Ermenilerle Türkler arasındaki ugrumu nazara itibara almayarak Gürcüler ve Azeriler istiklâl emitlerini a'ian Türkiyeye bağlanmış buluyorlar . Onlar Türkiyenin Kafkasya işlerine müdahale etmesiyle Ermeni milletinin kurban gitmesine hadim olacaklarına umutuyorlar . Farkında bittabi bu gibi bir vasiyete iştirak edemes . Istanbuldan veya Antkardan dilte edilen siyasî ot gündüze kadar daima Ermenilik aleghinde olmuştur. Bu itibarla arkasında Türkinin g'ölgisini gördük . Her hangi bir teşebbüs , bince aynı zamanda g'öphelidir . Komşularımızın Kafkas milletleri için büyük tehlikenin yalnız Rusya değil aynı zamanda Türkiye dahi olduğunu kabul etmelidirler . Bütün bunlara rağmen her iki komşumuzla ihtilâfatımızı mütakabil fedakâriyetlerle halle daima amade buluyoruz . İşte II inci kongresimizin meşgul olduğu başlıca siyasi mesele bunlardan mürebetir . Bütün bu mesele hakkında kat'î kararlar verilmiş olup artık bu kararlara tahakkuk lâzımdır. Bu günden itibaren emri yevminin şu olacaktır : Verilen kararlara tahakkukuna doğru daima ileri ...

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI
Yer No. :
Ces. No. :
Vekalet No. :

Asline metabaktır .

Ölmez

Cevaben yazılacak muahharatın alt olduğu şube tarih ve numarasına derci rica olunur olmalıdır.

T. C.
DAHİLİYE VEKİLİYETİ
Başbakanlık İhtisas Binası
Cade : 1. Sıra
Hizmet :
Umumi : 11475
22646
Riyaseti C. U. Kâtipliğine

A	11-16-2
D	21
F	6-12

151/101502
Başbakanlık İhtisas Binası
Cade : 1. Sıra
Hizmet :
Umumi : 11475

ÇOK ACELE :

11-16-2
11-17-1

Bir hafta evvel Irak'ın Şabo kasabasında Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında silah ve cephaneye getirildiği ve bu silah-ların Kürdî Meşûr Cemiyeti makası altında Ermeni Tağavut Cemiyeti tarafından Kanişli'ce naklini Diğgi Kırker, Hacı Bedo, Sa-sonlu Gero ve bazı Kürdîlerin yardımı ile tedarik ve Musul Kürt agretleri tarafından temin edildiği haber alınmıştır.

Keyfiyetin ve bundaki maksadın incelattirilmekte olduğum saygı ile arz ederim.

Baş V, R.C.U.Kâ, Hariciye V, Genel Kurmay Başkanlığına ve Milli Em.N.Reisliğine yazılmıştır.

Dahiliye Vekili

As
Türk
m. a.

A

S. Kaya

6/8

F.
11-1-907
Jf

TURKİYE
RIYASETİCÜMHUR

EVRAKI

8/0741

Karşılık yazılacak bitişe ait olduğu şubenin gün ve sayısının yazılması.

T. O.
DAHİLİYE VEKÂLETİ

Resmîyet Ümmet Müdâriği

Şube: **1. G. 3.**

Musad:

Umumi: **31561**

23. VI 1938

Gen: Suriye istihbarata.

A	IV-16.6
B	65
F	1-120

Riyaseti Cümhur umumî kâtipliğine

ÇOK ACILE :

1 - Fransızların Suriyede girdiye kadar teşahür eden faaliyetleri; Heybunnu , Ermeni ve Süryanilerle Kârtleri kendilerine bağliyerek bilhassa esirrede bir Hristiyan eksuriyeti yaratmak ve Klesaireyi kendi hakimiyetleri altına alarak Türkiye ile Suriye arasında bir Sta Tampon vücede getirmek ve kendisine bağladığı bu unsurları icabına göre Suriye veya Türkiyeye karşı kullanmak olduğu ve yine bu unsurlarla Türkiyeden gâpüculuk ve hirasılık yapmalarına göre yuzalmakta bulunduğuna,

2 - Haccun San Zaaliyetinin Midyat, Habab ve Aliyan bölgelerinde tertibat almazısı intae edcek kadar dikkati çektiği haber alınmıştır.

Saygı ile arz ederim .

3 - Bagvâkâlet, R.G.U.Kâtipliğine, Hariciye vakâletine ve Genel Başkâniliğine yazılmıştır .

Dahiliye Vekili

S. Kaya

E.

24- VI - 38

df

6/116

2/3220

Kayıp gıvâlet kâğıdı olduğu şüphesiyle gıvâlet ve intizam gıvâletleri.

Türk Tarih Kurumu